

LLIBRES

Els somiejos d'un passejant solitari

Avui, novetats destacades de Rafa Gomar i Agustí Pons

JORDI LLAVINA
● L'assaig (o la no-ficció) en la nostra llengua passa per un moment molt dolç. Si no, feu un cop d'ull a aquests dos llibres. Un dietari molt suggestiu del gandí Rafa Gomar i una crònica «reconstruïda» d'Agustí Pons

► **Escèptic, no nihilista.** Confesso, amb el cap cot, que aquesta (tan feliç) és la primera notícia que rebo de Rafa Gomar (Gandia, 1955), poeta, dietarista, narrador. *Vianant* és un dietari en la línia de *Paisatge amb flames*, de Miquel Pairoli, més que no pas en la de *La lentitud del mar*, d'Enric Sòria, o en la de *Quadern dels marges*, d'Àlex Susanna. Hi pesa més la vida que no pas la cultura, si se'm permet fer aquest judici trampós, perquè el fet és que, en el cas d'homes de lletres com els que cito, vida i cultura són instàncies indestriables, que –com solen dir els entesos– es retroalimenten. «Els dietaris que més m'interessen són els dietaris de l'experiència.» Això volia dir, jo.

I l'afirmació no sols concierneix els dietaris, sinó també, posem, el gènere líric. Gomar manifesta la seva adhesió a la poesia de Margarit. També cita, amb admiració, els versos de Francesc Parcerisas i Maria Josep Escrivà, entre altres autors. Referint-se al gènere memorialístic, pondera les memòries de

Sagarra (sí senyor), Canetti (més encara que sí senyor: reconec que els tres volums de la seva memòria tan pròvida és una de les obres que més m'ha impressionat en la meua vida de lector) i Bernhard (aquestes, no les conec). En canvi, relativitza *Parla, memòria*, de Nabokov, perquè entén que hi ha banalitats sobre les quals no paga la pena de fer literatura («mai no m'han interessat les cròniques de la vida quotidiana de ningú»). No hi puc estar més d'acord. Dit d'una altra manera i amb uns altres subjectes (i objectes): «Obligat a triar, m'estime més quatre aforismes de Fuster que pàgines i pàgines de 'Plañalitats'».

La prosa de Gomar té una imprecnació lírica molt característica. Les pàgines de remembrança de la Gandia dels anys seixanta m'han fet pensar en els dos llibres «de veus» d'Ignasi Mora, conterrani i gairebé coetani seu (Mora és del 52; Gomar, del 55). Les evocacions d'una vella ferreteria –ves per on, Quim Monzó també va escriure un conte en què surt una ferreteria, però el sentit, esclar, no hi té res a veure–, un mercat de Gandia, una adrogueria són, ras i curt, memorables, magnífiques. Però és que, a més, Gomar reflexiona sobre moltes coses: la mort d'una amiga, la condició de pare, la vida (i l'ànima) dels rius, les enveges en els cercles literaris, les pre-

Agustí Pons durant la presentació del seu llibre. / EL PUNT

sentacions de llibres, el país (que continua vestint pantalons curts i s'obstina a no créixer), la malaltia en els nens, l'amor i el dormir (¿dos llits separats o un de sol?)... Inclou, en el relat dietarístic, algun relat més diguem-ne ficcional (en concret, un conte extraordinari sobre el gat d'una dona i el gos d'una veïna seva). De tot plegat, se'n desprèn una actitud escèptica, certament, però mai cínica ni nihilista (cosa que, particularment, aplaudeixo: n'estic fins als ous, de cíncics i nihilistes). Aquest és el llibre d'un intel·lectual andarec, com Poe, De Quincey, Baudelaire o Joyce. Els cita el mateix Gomar, per bé que no pas relacionant-s'hi. *Promeneur solitaire*, quan torna al poble i als seus encontorns; *flâneur*, quan s'està a València, la ciutat que ha triat per viure. Llibre important, que es comptarà entre els més destacats del gènere en la nostra llengua aquest 2007. M'hi jugo el

que vulgueu.

► **Crònica d'un cierista.** Un cierista, aclareixo, és un periodista del *Noticiero Universal*. Agustí Pons hi va entrar a treballar amb només 17 anys. No tenia carnet, no tenia estudis de periodisme (que realitzaria, un any després, al CICF). *Temps indòcils a Catalunya* (no pas *Anys indòcils*, com deia el meu admirat Cuyàs diumenge en el nostre diari), enquaderna una crònica apassionada de vint anys de vida convulsa: els que van de 1963 a 1984. En l'endemig, el personatge Pons treballarà al *Ciero*, a Destino, a l'*Avui* –que s'acabava de crear– i al Departament de Cultura del primer govern Pujol, fent de braç dret del conseller de Cultura de l'època, Max Cahner.

Temps indòcils a Catalunya es fa llegir, i molt: aquesta és una virtut no pas menor del llibre. Per aquí dins hi desfilen fets tan notables com la Caput-

xinada –bateig de foc periodístic per a Pons–, el Maig del 68 francès –el protagonista hi va ser, a París, un any abans–, la mort de Salvador Puig Antich, la de Franco o les punyalades a Max Cahner i a la seva política inaugural. Hi ha moltes semblances de personatges, principalment de l'ofici, que tenen nervi i que rivalitzarien amb alguns homenots planians: Manuel del Arco, Santiago Tarín. Els retrats sobre Espriu, Molas o Triadú, molt educats, no són obra d'un llagoter. Pons ens hi explica, encara, la seva filiació anarcoide –un extrem que deuria sorprendre molts dels seus lectors–. Ramon Barnils és glossat amb tendresa i respecte; Espinàs i la Capmany, també. En canvi, l'autor reparteix lletny diversa, sobretot en les files de l'equip marxista: Joan Brossa –el subversiu oficial–, el pintor Tàpies –que volia ser ell i només ell–, l'editor Xavier Folch –a qui titlla de comissari polític–. Manuel Vázquez Montalbán també rep algun clatellot; i l'incombustible Jordi Solé Tura, uns quants més. Els grans són afaitats amb una barreja de respecte i de distància. Vull dir Frederica Montseny i Josep Tarradellas. Sobre Pla: «Quan escriu sobre les coses espirituals, sembla que descriu un camp de patates.»

► **VIANANT**

Rafa Gomar. El Cep i la Nansa. 232 pàgines. Vilanova i la Geltrú, 2007. 14 euros.

► **TEMPS INDÒCILS A CATALUNYA**

Agustí Pons. Angle Editorial. 344 pàgines. Manresa, 2007. 19,50 euros.

«Quaranta mil hores detinguts»

JOSEP M. FIGUERES
● Els petits esdeveniments sovint tenen importància. Avui s'alcen veus reclamant una Crida a la Solidaritat, un plantar cara a la injustícia. El llibre d'Àngel Colom i Jordi Rosés es una història de plantar cara. Xirinacs, en el pròleg, escriu: «I, per dues vegades, l'estadi del club de futbol Barcelona.» No foren només quatre gats. Fraga, el demòcrata, ho veié clar i la prohibí. La Marxa de la Llibertat era perillosa, pels antidemòcrates és clar. Les samarretes de «Poble català posa't a caminar», el suport de 25 advocats, les 500 entitats adherides i el pla final de l'obra, amb totes les

columnes que caminaven pels Països Catalans per convergir a Poblet, tenien tanta força com la imatge dels guàrdies civils empaitant una gallina, amb pancarta petita –subversiva?– inclosa.

Era la columna Macià, la columna Companys... i totes amb una voluntat: caminar per la llibertat i per la justícia. Comicitat, com ara la parella de guàrdies civils que a Sitges, un diumenge de l'estiu de la Marxa, el del 1976, es posaren a l'aigua empaitant dos joves marxaires que repartien fulls als turistes amb banyador i davant l'escomesa es refugiaren al mar... Veure dos guàrdies vestits dins

l'aigua, amb fusell i tricorni, empaitant dos vailets enmig de 40.000 turistes, era patètic. No ho serien les tortures a comissaria o a la caserna. Si hi hagués fotografia de l'esdeveniment, eco internacional garantit. Com la gallina protestaire que fou també cançó famosa de Llach. No s'anava de broma, detencions, moltes hores i multes, moltes multes, a Calafell per mig milió de pessetes (el 1976!) però hom caminava. L'obra recull cròniques, dades... ho fa amb nervi. A Navars quinze guàrdies civils amb fusells: «No den un pas més o disparo, que no respondo de mi gente», deia el *teniente* als deu

marxaires aturats, però les monges del convent del Miracle els acollien. Quan això passa està tot dit. Llibre esplèndid. Diu Tarradellas: «Com n'és d'esperançador per a Catalunya la vostra noble i fervorosa gesta de fer reviuire per tots els indrets de la nostra terra la ferma voluntat de no renunciar a la nostra personalitat nacional ni a la defensa dels nostres drets.» L'episodi de la Marxa es mereix ser recuperat amb documents o novel·les per la seva força.

JOSEP M. FIGUERES és professor d'història del periodisme a la UAB

40.000 HORES DETINGUTS

Portada del llibre.